

PANEGYRICVS

*VIRO ILLVSTRISSIMO ATQVE EXCELLENTISSIMO,
DOMINO*

IOAN. FRIDERICO
LIB. BARONI DE STAIN,

AVGVSTISSIMI & POTENTISSIMI

SVECORVM REGIS.
HASSIARVM LANDGRAVII

MINISTRO STATUS INTIMO ET CONSI-
LIARIO SANCTIORI, REGIMINIS, QVOD CASSELLIS, TAM
POLITICI, QVAM ECCLESIASTICI PRÆSIDI,
SPLENDIDISSIMO,

ACADEMIÆ MARBVRGENSIS CVRATORI
INDVLGENTISSIMO,

SERENISSIMI DVVIS WÛRTENBERGICI
ARCHISATRAPÆ ET ORDINIS S. HVBERTI EQVITI,
DYNASTÆ IN MÛLHAVSEN AD ANISVM,
CETERA,

DIE XXVII. FEBR ANNI MDCCXXXV.
PRÆMATVRA, SED CHRISTIANA, MORTE
DEFVNCTO,

lyssy

ACADEMIÆ MARBVRGENSIS

Dictvs

A

IOANNE ADOLPHO HARTMANNO

HISTOR. AT ELOQ. PROF. P. O.

MARBVRGI CATTORVM,

Typis PHILIPPI CASIMIRI MÛLLERI, ACAD. TYPOGR. ET BIBLIOP.

PAULUS
HISTORIA

IOANNES FRIDERICO

LIBRARIUS

SVETIORVM REGIS

HISTORIA

MINISTRO STATVS INTIMO
LARIO SANCITORVM REGVM QVOD CASTELLVS
POLITICVS QVAM ECCLESIASTICVS
STVDIOSISSIMO

ACADEMIE MARBURGENSIS CVM
INDVLGENTISSIMO

SERENISSIMO
ARCHIDVCE AVSTRICVS
DE ASSVTO IN AVSTRIA
CETERA

DE AVSTRIA FERRE AVVI MDEKLV
PREMIATVS SEVS CHRISTIANVS
DE AVSTRIA
1717

ACADEMIE MARBURGENSIS
DICTVS
IOANNES ABOLPHVS HARTMANN
Historia ab Anno 1717
MARBURGI CASTRVM
Vnde PUBLICA BIBLIOTHECA

bi eam, quam piissima Vestra
voluntas, Proceres Acade-
mici, mihi imposuit, dicen-
di ex hoc loco provinciam in-
tueor, dubium animi, varios
inter affectus fluctuantis, sta-
tum publice profiteri; & nun-
quam in ancipiti magisque incerta rerum con-
ditione me deprehensum esse, cogor fate-
ri: Etenim si eam, quam Hassia universa
nuperrime sensit cladem; Si gravissimum,
quod res literaria, & præprimis Academia no-
stra, passa est detrimentum; dum *VIR ILLU-*
STRISSIMVS ET EXCELLENTISSIMVS DOMINVS
JOHANNES FRIDERICVS L. BARO
DE STAIN, AVGVSTISSIMI ET POTENTISSIMI
SVECORVM REGIS.

HASSIARVM LANDGRAVII

MINISTER STATVS INTIMVS ET CONSILIARIVS SANCTIOR,
REGIMINIS, QVOD CASSELLIS EST, POLITICI ET ECCLE-
SIastici PRÆSES SPLENDIDISSIMVS, ACADEMIÆ HVIVS
MARBVRGENSIS CVRATOR INDVLGENTISSIMVS,
SERENISSIMI DVCIS WÜRTENBERGICI
ARCHISATRAPA, ET ORDINIS S. HVBERTI EQVES, DY-
NASTA IN MÜLHAVSEN AD ANISVM. CETERA.

die Septima & Vigesima Februarii Hassiæ &
Musis nostris ereptus fuit, impari, quia lu-
genti, oculo considero: Suspiria, gemitus,
luctum, imo moestissimas complorationes po-
tius, quam verba singultientia a me expectan-
da esse, nequaquam inficior. Quid enim gra-
vius fingi potest, aut excogitari, atque jactu-
ra illa, qua

**REX AVGVSTIS-
SIMVS & PRINCEPS & DO-
MINVS LONGE OPTIMVS**

Illum Sibi tolli videt Atlantem, in cuius ca-
pacissimos humeros magnam gravissimamque
curarum Regiarum Principaliumque partem
quam felicissime sentiebat devolutam? qua

SERENISSIMVS ET CELSISSIMVS
**PRINCEPS & REGIS AVGV-
STISSIMI IN TERRIS HEREDITARIIS**

VICA-

VICARIUS, PRINCEPS & DOMINVS NOSTER CLEMENTISSIMVS velut alteram Sibi sentit avelli manum, quæ facillima felicitate conceditas Sibi Regiminis & curarum Principalium partes, quam auspiciatissime expediebat? Quid Hassiæ universæ accidere nunc potuit acerbius, quam illo privari Viro, qui rerum agendarum Scientissimus, perdius & pernox, in eam incumberebat curam, ut vera certissimaque Patriæ universæ commoda, & Ipse pernosceret curatius, & perspecta quam constantissime procuraret? Quid Academiae luctuosius potuit incumbere, atque mors tanto tristior, quanto minus expectata. Herois Illius Literarii, qui per omnes Elegantiorum Sublimiorumque Scientiarum facultates quam solidissime progressus, ut veram eruditionem quam acutissime a superficialia discernebat, ita & vera bonarum artium commoda, & genuina literatorum emolumenta a fallacibus secernebat, & sollicitudine indefessa procurabat?

Sane, A. O. O. H. ut cum M. TULLIO loquar, cum Tanti Viri mortem æquo animo nemo

ferre possit ; cum lugeat Senatus moereat
Equester Ordo , tota civitas confecta senio sit ;
cum squaleant municipia , afflictentur colo-
niæ , agri denique tam Beneficum , tam Sa-
lutarem , tam Mansuetum Civem desiderent :
in communi hac & Omnium & Singulorum
calamitate , in moestissimo hoc Academiae no-
stræ desiderio , loqui velle , & a communi
Patriæ totius sensu alienum , & ardentissimo
illi , quo Viventem Virum Maximum Musæ
Nostræ colebant , amor contrarium , & pro-
prio meo , eique gravissimo , quo cum ani-
mus luctatur , dolori penitus oppositum , vi-
deri potest. Plorandus est Summus Publicæ
Salutis Stator , gemendus est Optimus ille Mu-
sarum Mæcenas , lugendus est Indetestus ille
Religionis Evangelicæ , felicitatis communis ,
imo bonorum omnium Curator & Patronus.

Verum A.O.O.H. Si venerabundo vicis-
sim oculo Illustrissimas illas dotes , quibus VIR
EXCELLENTISSIMVS eminuit , si Sin-
gula VIRI ILLVSTRISSIMI facta : Si Vi-
tam universam , cum genuinis exalciatae Chri-
stianæque politicæ præceptis consentientem ,
omnibus Virtutum Legibus respondentem ,
a cupi-

a cupiditatibus maxime disjunctam, rectam,
honestam, constantem, bonisque omnibus
locupletem intueor; ponendum mihi video
omnem animi orationisque moerorem; gra-
tulantes in luctuoso hoc Confessu Vestro mihi
sunt expediendæ voces; gemitus, singultus,
lacrymæ procul eliminandæ. Vixit, fateor,
ILLVSTRISSIMVS STAINIVS; verum
ita vixit, ut nec livor ipse in perpetuo illo a-
ctionum, numeris omnibus perfectissimarum,
decurfu, quod carperet, posset reperire. Vi-
xit **VIR SVMMVS**, de Rep. de Patria, de
præclarissimis artibus meritissimus, sed ut per-
petuo in bonorum omnium memoria, in re-
rum præclarissime administratarum gloria,
nunquam intermoritura, sit victurus. Ha-
buit hoc **VIR CONSVMMATISSI-
MVS**, quod Summis omnibus semper fuit
proprium, Sibi etiam familiarissimum, ut
vitam, ab ipsa tenerrima ætate ad rectæ ratio-
nis & Virtutis vere Heroicæ regulas confor-
matam, dum Maximus Ille Animus mortales
artus regebat, constanti actionum longe splen-
didissimarum ordine pertexeret, non interr-
pta veræ gloriæ laudisque solidissimæ luce

collustraret, nobis vero una cum æterno Nominis, omnibus nominibus Illustrissimi, cultu tantarum rerum & venerationem & admirationem, & si fieri potest, imitationem relinqueret perpetuam.

Profecto A. O. O. H. Si demandati mihi hodie officii rationes mecum in eo, duo præcipue a Vobis, jure summo, postulari a me video, ut, dum communis nostri luctus occasionem, præmaturam adhuc *DESIDERATISSIMI L. BARONIS* a *STAIN* mortem impari licet opera mea deploro, ipsam *VIRI MAXIMI* vitam iis Vobis coloribus depingam, ut in ea omnes videamus, quibus artibus rationibusque ad solidam & immortalem gloriam valeamus eluctari, ut, licet ad magnitudinem Beatissime defuncti Herois assurgere ipsi nequeamus, laudatissimam tamen Vitæ Splendidissimæ rationem, quoad datum fuerit, & ipsi exprimere elaboremus.

Quod dum conatu, tantis rebus nunquam suffecturo, aggredior, id a Vobis A. O. O. H. qua possum observantia & humanitate contendendo, ut pro summa ea, qua in *VIRVM EXCELLENTISSIMVM* fuistis pietate
& ve-

& veneratione , mihi de Maximi Ministri , Illustrissimi Equitis , Excellentissimi Consilarii , Verissimi Musarum Mæcenatis , & , quod caput est omnium , Christiani Integerrimi , Vita factisque cedro & auro dignissimis , dicenti , non auribus tantum & lingua , sed & animo voluntateque faveatis.

Quod Magno accinit Theodosio admirabundus Vates Cl. CLAUDIANVS : *de Ill. consulat. Honorii vers. 96. & seq.*

*O nimium dilecte Deo , cui fundit ab antris
Æolus armatas acies , cui militat æther ,
Et conjurati veniunt ad Classica venti.*

Et victoriæ , de Arbogaste & Eugenio a felicissimo Imperatore reportatæ , causam non tam in rationes , a rerum naturalium circumstantiis petitas , quam in Summum Numen , certissimum eximiæ hujus & admirandæ victoriæ Auctorem , Ethnicus licet derivat : id ipsum A.O.O.H. Si totam MAXIMI STATUS MINISTRI intueamur vitam , quod res ipsa jure suo postulat , usurpare nos posse , non injuria existimo. Dicere de Nostro licet :

*O nimium dilecte Deo , cui fundit ab alvo
Materna sors blanda rosas , quem diligit Æther ,
Et cui jurati veniunt in Carbasa venti.*

Quid

Quid enim, si vel ipsos VIRI ILLVSTRIS-
SIMI Natales & cunas illas, tanto Hercule
vere Augustas, libet venerari; quid, inquam,
ab ipso natalium splendore, quem Sua Ipse,
Sibique propria, luce celebravit, quam sum-
mum Coeli favorem licet conjectare? ut enim
cum VIRO PERILLVSTRI non ignoramus, ve-
rissimum esse Poëtæ dictum, canentis:

*Et Genus, & Proavos, &, quæ non fecimus ipsi,
Vix ea nostra puto: — — —*

Id nihilominus extra omnem etiam contro-
versiam positum novimus, quod Nobilitas,
& Illustres Majorum Cerae hoc habeant, ut
quancunque se in partem præstent, insigne
quiddam præbeant; imo quo libentius de spa-
tio curriculoque Avorum plerique deflectunt,
eo præstantiorem ii omnes apud homines &
gloriam & gratiam assequantur, qui relictæ a
Suis, vera Nobilitate Illustrissimis, vestigia
non calcant solum & premunt; sed, quod in
TIMOTHEO laudat NEPOS: *acceptam a Majori-
bus gloriam multis propriisque etiam augent virtutibus.*
Est sane, ILLVSTRISIME ET GENEROSISIME
DOMINE, quod hac de felicitatis humanæ
parte TIBI quam prolixè gratulemur; Ac-
cepisti

cepisti enim a Patre Tuo, Viro Per - Illustri
& Generoso, & Supremo copiarum Foederati
Belgii Ductore, anno 1681, die quinta & de-
cima Julii, Campis in Trans - Isalana provincia
natus, non Perillustrem tantum Generosissi-
morum S. R. I. Liberatorum Baronum de STAIN
sanguinem, sed a Matre etiam Illustrissimam
Comitum Hohenfeldicorum Prosapiam; &
quod maximum Tibi addit fulgorem, maxi-
mis Tuis dotibus Avorum omnium laudes &
gloriam non complexus es tantum, sed quam
longissime es prætergressus. Superasti pro-
vidam sollicitamque Perillustrium Parentum in
Te educando curam, imo ipsam Tibi præfe-
ctorum industriam, quam felicissime es an-
tegressus.

Habent hoc humana non raro ingenia,
ut, nullo diu si possint loco consistere, si
varios & morum & studiorum nanciscantur
præfectos, ipsa & locorum varietas & mode-
rantium diversitas aut nullam aut superficia-
riam plerumque pariat eruditionem; verum,
quæ summa fuit ingenii solertissimi felicitas,
quæ admiranda & rerum jam cognitarum me-
moriam, & non satianda novarum cognoscen-
darum

darum in Beatissimo Nostro cupiditas, et si in
in turbulento illo Europæ, Germanico Gal-
licoque bello flagrantis, statu domicilium fre-
quentissime mutare cum Parentibus cogere-
tur, animum, Musis solidioribus consecratum,
semper habuit immutatum; Non elegantia il-
la, non deliciae, quibus Sylva Ducis, muni-
tissima Foederatae Brabantiae civitas, superbit,
& incolarum animos irritat; Non splendida
illa Gandavenfis urbis Magnificentia & diver-
sissima rerum, visu dignissimarum, ubertas de-
stinatum semel elegantioribus literis pectus in
diversa rapuit; sed, qua in rebus optimis fu-
turus esset animi infracti constantia, in ipsa æ-
tate tenerrima quam perseverantissime declara-
vit, Dignus profecto, qui non Parentibus tan-
tum in deliciis, sed & ipsi Cœlo esset in amo-
ribus.

Divinam certe A. O. O. H. erga Beatissi-
mum Virum nos decet venerari providentiam,
quam Optimum Numen in Eo, adhuc ætate
tenerrimo, conservando non obscure Gandavi
declaravit. Utebatur eo in loco Noster, vix
septem natus annos, eodem cum Serenissimo
Principe Nassovico Usingensi elegantiorum li-
terarum Doctore, quem quot diebus in Prin-
cipis

cipis hujus domicilio adire cogeatur; evenit fortuito tum casu, ut, finito lectionum tempore, Nostrum, domum revertentem, nemo domesticorum comitaretur, sed Sibi relictus Paternos lares repeteret; transeunda Ipsi erat platea, canali, navibus ornato, adjacens, ideoque quam aptissima, ut tenellæ ætatis oculos detineret; sed, quæ erat in Puero adhuc temporis pretiosi cura, qui evidens Dei O. M. in Nostrum amor, nulla captus curiositate, sed rerum Suarum studiosissimus, in ædes patrias festinavit, periculumque, quod navis, pulvere nitrato plena, fortuito incensa igne, & prætereuntibus & ipsis vicinis ædibus creabat, felicissime evitavit, territosque & dulcissimi Filii periculo jam mœstos, Parentes, interrito vultu, sano integroque corpore redux, quam exoptatissime recreavit.

Neque minus prædicanda est Divina illa Providentia, quæ anno 1693. felicissimorum Tanto Filio, Parentum consilia eo flexit, ut, cum Ipsi sapientissime dispicerent, Filii Optimi Desideratissimique studia in constante illo bellorum strepitu eo destitui otio, quo Scientiæ elegantiores & aluntur & confirmantur,

eam studiorum & educationis, ad summa omnia olim progressuræ, sedem eligerent, qua felicior vix potuisset excogitari. Erat, quod recenti adhuc veneratione colunt omnes Musarum Filii, Aula tum Brunsvico - Guelpherbytana præclararum artium domicilium longe fortunatissimum. Quam AVGVSTVS Pater & collecta bibliotheca splendidissima numerosissimaque, & propria eaque indefessa bonarum arrium promotione Apollini consecraverat sedem, eam non minore sumptu, quam pompa, quotidie magis exornabant duo Fratres Serenissimi Principesque Absolutissimi RVDOLPHVS AVGVSTVS ET ANTONIVS VLRICVS, Duces Brunsvico - Guelpherbytani, imo posterior elaboratis Scriptis & eruditissimis & elegantissimis Regiminis Principalis curas quam gloriosissime distinguebat.

In hanc aulam a Providentissimo Parente ablegatus Illustris noster Ephebus, non tam ut Serenissimo Duci ANTONIO VLRICO a Nobilibus esset obsequiis, quam ut sub sapientissimis Summi hujus Principis, & ingeniorum judicis acutissimi, oculis ad omnem virtutem, ad artes omnes, Stemmati Suo Per-
illustri

illustri decoras, quam felicissime educaretur,
Nec vero conceptam Summi Principis expe-
ctationem jucundissimaque Parentum Opti-
morum vota fefellit Illustris tum **STAINIVS**.
Ille inter aulæ fulgorem & strepitum, ubi de-
bita Optimo Principi peregisset officia, in Se
secedere, cum libris Musisque aut solus con-
versari, aut in publicis æqualium suorum Col-
legiis coetibusque in id unum eniti, ut his eru-
ditionis palmam præriperet, Principis vero Sui
Indulgentissimi gratiam, Præfectorum Suo-
rum amorem & existimationem, in primis su-
am faceret.

Videbat eximiam illam Generosi Adole-
scentis, ad summa omnia constanti industria
enitentis, indolem **SERENISSIMVS ANTO-
NIVS VLRICVS**, &, ut amissi an. 1695. Opti-
mi Parentis jacturam solaretur, & flagrantis-
simum illum eruditionis, quotidie magis ex-
poliendæ, ardorem magis etiam inflammaret,
Nostrum lateri Suo arctius adjunxit; Cum-
que Princeps Consummatissimus Octaviam,
opus illud laudatissimum, eruditionis omni-
genæ compendium & Aramenam elegantissi-
mo conscriberet calamo, Dilectissimum jam

Sibi STAINIVM evolvendis Græcis Romanisque scriptoribus, locisque, operibus hisce inservientibus, qua excerpendis, qua Serenissimo Principi prælegendis, quam Clementissime destinavit.

Novimus A. O. O. H. eo demum tempore, pulsas ex Italia Germaniaque, Musas in nativo olim solo lætius latiusque sedes suas expandisse, cum Græci Latinique Scriptores Virorum ingeniosissimorum manibus redderentur. Quid igitur mirabimur Excellentissimum Nostrum Musarum Clientem, & deinde Mæcenatem, ad omnem Græcam Latinamque elegantiam non stilum modo mentemque composuisse, sed tanto veterum Scriptorum, summa cum sollicitudine evolvendorum, amore studioque exarsisse, ut omnes elegantiores eruditæ Antiquitatis Scriptores diurno, imo sæpe nocturno, labore evolve-rit, & studiosæ apis instar, ex omnibus fragrantissimum solidæ eruditionis mel favosque quam copiosissime collegerit.

Præcipue vero, cum politicis animum studiis penitus immergeret, tanto CORN. TACITI incensus est desiderio amoreque, ut eundem

dem non, nisi gravissimis officiorum splendidi-
 dissimorum negotiis urgentibus, poneret, &
 cum primum a laboribus his, vere pondero-
 sissimis, mentem posset remittere, ad eun-
 dem, tanquam solidissimum sapientioris po-
 litices Doctorem, manum porrigeret, ex una
 Scriptoris hujus sapientissimi lineola plus veræ
 exalciataeque politicæ, ut constanti sententiæ
 identidem confirmabat, quam ex vastissimis
 recentiorum, Civilis Scientiæ scriptorum,
 voluminibus haustus. Quod vero pro se-
 culorum diversitate, pro populorum, hoc
 vel illo religionis sensu imbutorum, varieta-
 te, imo pro variis Rerump. mutationibus cir-
 cumstantiisque ipsa sanioris subtiliorisque po-
 liticæ præcepta diversimode determinari non
 ignoraret, ex omnibus mediæ Aevi Scriptori-
 bus GOBELINI PERSONÆ *Cosmodromium* tanquam
 copiosissimum Civilis Scientiæ & usus, qui
 mediæ obtinuit Aevo, thesaurum avidissimis
 legebat oculis, & iterum etiam longissimo-
 rum comitem eligebat individuum, a quo
 PAULI SARPII *Historiam Concilii Tridentini* nunquam
 sejungebat, justissimus perpetuusque Trigæ
 hujus scriptorum, vere politicorum, Enco-
 miaestes.

Habent

Habent hoc artes elegantiores , præcipue
 ubi debitam soliditatem adeptæ sunt, ut quos-
 cunque, etiam non raro ignorantes, amatores
 habeant & admiratores; non mirabimini igi-
 tur A.O.O.H. quod Princeps & Clementissi-
 mus & Sapientissimus , quo delicias Suas,
GENEOSVM STAINIVM, suppeditata
 quacunque occasione , magis magisque perfici-
 ceret, quam solícite Clementissimeque sit anni-
 sus. Commoda ejus rei sese offerebat occasio,
 cum an. 1697. Rysvici Imperatorem ejus-
 que Foederatos inter & Gallia Regem pax es-
 set firma stabilisque facienda. Quod enim
 Serenissimus Dux **ANTONIVS VLRICVS**
 Consiliarium Suum, Supremum Aulæ Mare-
 schallum, Liberum Baronem de **STEINBERG**
 Hagam Comitæ ablegaret, Illustræ Suum
STAINIVM ejusdem junxit lateri , ut in
 Summi hujus Ministri comitatu, & quasi con-
 tubernio, in Splendidissimo illo Europæ fere
 totius Conventu, ab Illius ore penderet, ab
 aliorum Legatorum præsentia & accessu rebus
 maximis præpararetur.

Redux in felicissimam Sibi Aulam Guel-
 pherbytanam cum jam ætatem disciplinis sub-
 limio-

limioribus parem & Scientias omnes, illis præmittendas, obtinuiſſet, a Sereniſſimo & Potentiſſimo Duce & Domino Suo Clementiſſimo indulgentiſſimo cum amore ab Aulicis miniſteriis dimiſſus, Muſarum Severiorum obſequio unice ſeſe mancipabat, electa præ reliquis omnibus Academia Tubingenſi, a Viris Jureconſultiſſimis tum celebratiſſima. Quanto hic cum fervore, quam indefeſſo nunquamque interrupto cum labore, a Virorum famigeratiſſimorum ore pependerit, quis fando explicabit? Certe ab An. 1698. ad 1700. uſque a Laudatiſſimorum Themidos Sacerdotum HARPRECHTI, SCHWEDERI, FÖRTSCHII, CAMMANNI, HOCHSTATTERI aliorumque latere non diſceſſit, Ipſe, quæ diſerto ore Viri hi Sapientiſſimi ſuos docebant auditores, attenta ſemper aure audire, capaciſſimæque memoriæ committere, &, ne iis unquam privari poſſet, ſolerti calamo annotare. Ut non jam aliorum diſcurſus, ſine judicio ſelectuque deſcriptos, ſed felices Ingenii Sui defæcatiſſimi partus, chartæ memori committeret; neque tam ex alienis, quam ex propriis ingenii Sui, meditationibus ſapere, exiſtimari valeret.

Vastissimum Juris Romani, Canonici, Publici, Feudalis, pelagus quam felicissime sub his Argonautis emensus, non, quod non pauci solent, de reportato Aureo Doctrinae sublimioris Vellere Sibi gratulabatur, Musisque dicto vale, præmatura de officio splendido capeffendo inibat consilia; sed, cum Germaniæ suæ Germana fide consulere, ejusque utilitatibus promovendis totum Se tradere constituiisset, Lugdunum Batavorum An. 1700. adiit, ut Celebratissimum tum publici Germaniæ nostræ juris Doctorem, VITRIARIVM, indefessus audiret, & operam simul Mathesi, quam tum Celeberrimus ZYMBACHIVS Lugduni prælegebat, constanti industria sacraret, tum vero ut copiosam, quæ in Batavis profat, librorum selectissimorum supellectilem sollicitis perlustraret oculis, & Suo Ipse judicio gemmas a vitro, aurum ab aurichalco, libros vere utiles a fucatis splendidisque aliorum titulis, posset segregare.

Satisfecerat Perillustris Noster Musarum Sacerdos Professorum suorum votis, expectationem eorum quam longissime superarat, Verum, ô Divinam Animi vere Maximi sapientiam!

piëntiam! o vim Ingenii nulla oratione satis prædicandam! Unus Ipse, in Se multa adhuc desiderari, Sibi persuadebat. Nec, me Hercle! Vastissima Illa Mens, quæ totum vitæ cursum quam sapientissime providerat, a vero deflectebat. Quod enim is, qui Summorum Principum commoda suis vult consiliis confirmare, pericula ab integris Regnis provinciisque quam certissime propulsare, res omnes, quæ in politici status gubernatione usu venire possunt, mente sua debeat complecti; quod hæc ipsa clarissima distinctissimaque rerum diversissimarum notitia non ex libris, non in otio, non in Academiarum velut umbra, sed docente experientia, in ipsa rerum agendarum præsentia, ipso usu quam certissime combibatur. Ipsa, quod tum Germaniam imo Europam fere universam concusserat, belli occasione utendum Sibi esse, animo providentissimo Secum Ipse definivit.

Landaviam, urbem Alsatiæ olim Imperialem, a Gallis in bello tricennali occupatam, atque a Vaubanio an. 1687. operibus admirandis munitam, an. 1702. Mars Germanicus, LVDOVICVS Marchio Badensis gravi

corona cinxerat, Ipse Augustus Romanorum
REX JOSEPHVS ad urbis hujus
 expugnationem 27. Julii advolabat, grave
 rebus difficillimis momentum Regia præsentia
 Sua additurus. Quo rem militarem coram in-
 spiceret Generosissimus Palladis & Togatæ &
 Sagatæ cultor **STAINIVS**, relictis propere
 Musis Batavis, in castra hæc Augusta prope-
 ravit; Quodque Paternum Heroicumque san-
 guinem in venis aleret, non omnibus tantum
 Principibus, quibus perspecta Demortui Do-
 mini Patris fuerat bellica fortitudo, quam fa-
 cillime Sese insinuavit; sed Sua voluntate eas
 adiit stationes, quæ, periculis expositæ gra-
 vissimis, non nisi ab Heroibus interrito sole-
 bant pectore frequentari. Qua ipsa re For-
 tissimi Circumspectissimique Marchionis Ba-
 densis eam meruit de Se existimationem, ut
 Is Clementissima voluntate Generosissimo No-
 stro Heroi militares offerret honores, confir-
 maretque, non diu abfuturum, quin decla-
 rata jam Animi Generosissimi fortitudine pares
 propediem, aut majores etiam, quam Glo-
 riosissime defunctus Pater gesserat, militiæ ho-
 nores Ipse quam splendidissime esset promeri-
 turus.

Princi-

Principalem hanc Tanti Herois in Se Clementiam, qua eloquentia, quibus sapientissimis sane momentis a Se sit amolitus Major nostra laude STAINIVS, nemo, nisi Ipsi gravissimo eloquio similis, pro dignitate explicabit. Id tamen A. O. O. H. silentio hic minime prætereundum esse existimo, quod his ipsis in castris ita Semetipsum & ab insigni animi fortitudine, & a sapientissima rerum agendarum omittendarumque cognitione, Serenissimo Marchioni Badena - Durlacensi CAROLO WILHELMO, qui in obsidione ea omnia Ducis Intelligentissimi militisque intrepidi exquebatur munia, ejusque Serenissimo Parenti FRIDERICO MAGNO commendavit, ut Is Principem filium, Serenissimum Marchionem CHRISTOPHORVM septendecim jam natum annos & in Legione Birkenfeldensi Fœderatorum Belgarum Centurionem, Sapientiæ & Fidei integerrimæ Generosissimi Nostri Baronis committeret, Eumque in Belgium cum Hoc ablegaret, quo vero majori cum splendore gravissimo huic muneri præesset, Illustribus cubiculariis suis Nostrum etiam adnumeraret.

Quam exoptatus Providentissimo Domi-
no & Baroni Nostro fuerit, hic ad officia pu-
blica aditus, non est, quod longa ego hic o-
ratione percenseam. Quod enim Romano-
rum Græcorumque belli artes, inventa, ma-
chinas & stratagemata assidua lectione sibi fe-
cisset notissima; quod in Imperialibus ad
Landaviam castris Germanorum obsidendi
methodum & diversarum Germaniæ Provin-
ciarum militares artes scientiamque coram per-
spexisset, totus animo exultabat, quod nova
Sibi belli scena in ipsa Germania inferiore es-
set aperienda. Atque hinc non Anno tantum
1703. cum Huyum a Foederatis obsideretur, il-
li attentissimus adfuit expeditioni, & quæ, ce-
lebratissimus a novis in re tormentaria inven-
tis, COEHORNIVS expediendis obsidionibus
sapientissime excogitarat, quam curatissime
introspectit; sed & An. 1704. cum tota belli
moles ad Danubium Germaniamque superio-
rem devolveretur, & non Cæsareæ tantum
Imperiique copiae, sed & florentissimus Bri-
tannorum exercitus, eo contenderet, Heros
Noster Intrepidus, cum Serenissimo Suo Prin-
cipe, ad gravissima hæc belli discrimina prope-
ravit,

ravit, periculosissimæque illi ad Schellenbergam pugnae attentus interfuit spectator, imo, Donawerdam Imperio rursus vindicatam, lætissima mente est gratulatus.

Quis in gravissimo hoc Ephori Principalis officio fuerit **CONSUMMATISSIMVS SEMPER STAINIVS**, a me nolim expectetis, **A.O.O.H.** meas vices supplebit **SERENISSIMVS CELSISSIMVSQVE DVX WÜRTENBERGICVS, EBERHARDUS LUDOVICUS.** Vidit Princeps hic perspicacissimus in his castris **ILLVSTREM STAINIVM**, at simul eximias Ejus dotes ita suspexit, ut Serenissimo Suo Principi & Heredi **FRIDERICO LUDOVICO**, non alium cuperet morum studiorumque Principalium Moderatorem. Non ignorabat nimirum Princeps Sapientissimus, **VIRVM PERILLVSTREM** medios inter belli undique sævientis furores, in ipsis castris, Martio tumultu undique resonantibus, mille inter de commisso Sibi Principe Badena - Durlacensi curas, negotiorum aliorum non pertractandorum modo, sed & felicissimo exitu coronandorum, fuisse Scientissimum,

Agebat REVERENDISSIMVS ET SERENISSIMVS CHRISTIANUS AUGUSTUS Dux Hol-
 lato - Gottorpiensis & Episcopus Eutinenfis
 ab An. 1703. de Matrimonio cum SERENISSI-
 MA PRINCIPE ET DOMINA ALBERTINA
 FRIDERICA, Marchione Badena - Durlacensi
 auspiciatissime confarreando, eo in negotio
 feliciter consummando felicissima Nostri,
 Summi Sui Ministri & Consiliorum Suorum
 Internuntii, opera usus. Quid hac in re, Sapi-
 entissimus STAINIVS adhibuerit solertiae,
 quam ab utraque Serenissima Domo inierit
 gratiam, testatur iter illud gloriosissimum,
 quod, a Marchione Badensi licet cum hono-
 rificentissima Principalis Clementiae signifi-
 catione & luculento gratitudinis argumento a
 primo absolutus munere, cum SERENISSIMA
 ET POTENTISSIMA FRIDERICA AMALIA,
 Marchione Durlacensi & SERENISSIMI ET PO-
 TENTISSIMI DANIAE ET NORWEGIAE REGIS
 FRIDERICI III. FILIA, Felicis-
 sima Sponsae Matre, ipsaque Sponsa Serenis-
 sima, Eutinum suscipere, & Nuptialibus so-
 lennibus coram adesse, ab ipso Marchione
 non solum, sed & Duce Württembergico,
 iussus

jussus fuit. Perfectis An, 1704. die 2. Sept. Nuptialibus Sacris, absolutisque solennibus, ea occasione institutis, cum Suæ satisfecisset in Priorem Dominum & Principem, ipsumque Sponsum Clementissimum, pietati ad acceptum properabat officium, utpote nunquam animo lætior tranquilliorque, quam cum laboribus, in publica commoda redundaturis, non distineretur tantum, sed & obrueretur.

Suo Serenissimo Principi vix Ephorus erat præfectus, cum id agere & apud Serenissimos Parentes elaborare coepit, ut, commissam Suæ fidei, Ducatus Württembergici spem, non in Aulæ deliciis Parentumque amantissimorum amplexibus, sed in Illustri aliquo elegantiorum scientiarum Emporio, ad virtutes scientiasque omnes Principales indefessus perduceret. Nec defuere Sapientissimi Principes & Parentes justissimis Illustris Ephori monitis consiliisque. Electa est non inelegans Helvetiæ urbs Lausanna, quæ quietum educando ad summa omnia Principi FRIDERICO LVDOVICO, præberet domicilium. Redditus hac ratione literariæ quieti LITERATISSIMVS MVSARVM SACERDOS, ut a formando
D Princi-

Principe Suo nullo unquam tempore recedebat, ita, quod supererat otii literarii, non interrupta Scriptorum Sibi longe earissimorum lectione aut exigebat, aut facili cum viris, eo loci tum celebratissimis, conversatione, aut erudito, eoque cum Reformatis præcipue Theologis instituto, literarum commercio, non sine copiosissima utilitate voluptateque, transigebat; quos inter coram amavit Celeberrimum Dominum de CROVSANZ, absentem vero literis iisque frequentissimis adiit, Celebratissimum tum Genevensium Professore, Johannem Alphonsum TURRETINUM, quo docente objectionibusque respondente, ea Sibi Ipse pacata amicaque pacis religiosæ constituit consilia, quæ, gravioribus deinde adhibitus officiis, cum universo orbe communicavit.

Quam feliciter ad summa omnia adolisceret Serenissimus Württembergicæ Juventutis PRINCEPS sub Felicissimo Generosissimi Ephori ductu, ii omnes testati sunt, qui, ob enatas in Aula Württembergica turbas, Nostrum, munere hoc sese abdicantem, justissimis deplorarunt lacrymis. Certe, quem de
 Illu-

ILLVSTRISSIMIS GENEROSI NOSTRI
 STAINII meritis suo conceperit animo sensum
 Illustrissimus & Generosissimus Dominus,
 MAXIMILIANVS S.R.I. LIBER BARO DE MEN-
 TZINGEN, SERENISSIMI DVCIS WÜRTENBERGICI
 Consiliarius Sanctior, & Primarius Status
 Minister, certiori non potuit declarare argu-
 mento, atque eo, quod Consummatissimo
 Viro Filiam, omnibus sexus sui dotibus Con-
 summatissimam, ILLVSTRISSIMAM ET GENERO-
 SAM DOMINAM, CHRISTINAM SOPHIAM,
 S. R. I. LIBERAM BARONEM DE MENTZINGEN,
 An. 1710. Conjugem concederet longe deside-
 ratissimam, quia sapientia, iudicio, vitaq; lon-
 ge jucundissima Ipsi Sponso quam simillimam.
 Et vero quam jucundissime semper ele-
 ctionem hanc, Sibi multo suavissimam, re-
 coluit Beatissimus STAINIVS, &, dum in
 Conjugis Desideratissimæ convictu curarum
 gravissimarum solatium & laborum concate-
 natorum requiem, nunquam non invenie-
 bat exoptatam, Ipsius Soceri Illustrissimi ima-
 ginem Sibi constanter proposuit, ut ejus ex-
 emplo per adversa ad excelsa sublimiaque quam
 tutissime progrediretur. In superstitibus ve-
 ro ex octo Prolibus, quas Mater Foecundis-
 sima Conjugi Carissimo pepererat, duobus

& una Filia, elegantiore, eaque diversissima, literatura ad admirationem usque expolita, ut Avi Matrisque imo Suam cernebat imaginem, ita nunquam non elaboravit, ut eosdem etiam Illustrissimarum Dotium Suarum ex asse relinqueret heredes.

Constituta hac ratione Familia vere Illustrissima, Darmstadium eodem adhuc Anno 1710. abiit, ut, oblatam Sibi, Splendidissimi Regiminis Consilarii & Archi-Præfecti Darmstadini dignitatem adiret, & juris Ipse Consultissimus, justitiæ publice privatimque administrandæ incorruptam, Sibi que semper propriam, præberet operam. Possem hic A. O. O. H. totius viciniae nostræ voces jucundissimas & *BEATISSIMO NOSTRO CONSILIARIO* gloriosissimas, testes laudum, nunquam intermoriturarum, adducere, possem sistere controversias, numero plurimas, rerum ipsarum varietate intricatissimas; quas Non cum Magno Alexandro rupit, sed Felicissima sagacitate & sagacissima æquitate expedivit composuitque. Verum sufficiet Nobis unum *SERENISSIMI ET CELSISSIMI PRINCIPIS AC DOMINI, ERNESTI LVDOVICI Landgravii Hasso Darmstadini*, suffragium, omni
majus

majus exceptione. Serenissimus hic Princeps, Aequissimusque Ministrorum Suorum Aestimator, ut aliquo saltem modo jucundissimam Sibi exoptatissimamque Consilarii Sui Aequissimi operam remuneraretur, *ILLVSTRISSIMO NOSTRO STAINIO* non Sanctioris solum Consilarii bellici axioma Splendidissimum Clementissime contulit, sed & Unius Ejusdem fidei & Spectatissimæ dexteritati concedidit Principem Filium, *SERENISSIMUM FRANCISCVM*, Hassiæ Landgravium, ut, in periculoso simulque utilissimo per Galliam Hispaniamque itinere, Anno 1716, Optimi Principis curam Unus gereret, &, quos concessum erat admirari, jucundissimos Virtutum Omnium Principali-um flores ad plenam perduceret maturitatem.

Inter hæc Religiosa per Germaniam gravamina varios excitarant motus, quæ cum contra difertissimum pacis Westphalicæ sensum pugnare gravissimis ex capitibus con- tenderent Protestantes, Suis Lojolitæ captio- nibus palliare &, conquisito undique, adsci- titio alicuius juris colore, oblinere moliebantur; Neque deerant, qui hæc ipsa de Religione disfidia graviorum malorum quasi præludia

prodromosque formidarent. Quotquot erant Principes, Religionis Purioris cultores Religiosissimi, non in Palatinatum modo suos ablegabant oratores, sed Viros, multa Scientia Illustrissimos, eximio rerum usu Consummatissimos, ad Comitia Ratisbonensia aut mittebant, aut ablegandos acerrimo cum iudicio, conquirebant, quo eorum & sapientia & religiosa moderatione, gliscens occulte, malum non reprimeretur modo, sed &, si fieri posset, Protestantes inter unio & amicitia arctior coalesceret, &que, quæ ab imprudente non unius zelo non raro enata erat, partium secessio sacratori pace & fraterna saltem tolerantia denuo conjungeretur.

Negotio huic sane arduo quam felicissime conficiendo ab Augusto Borussorum Rege Electorale, Magdeburgicum, Halberstadiense aliaque suffragia commissa erant Viro & Genere & Eruditione Illustrissimo Excellentissimo, Dn. ERNESTO Comiti De METTERNICH, Electorale Brunsvicense votum, una cum Cellerensi, Calenbergensi, Osnabrugensi, Saxo-Lauenburgico & Megapolitano-Strelicensi concreditum erat Perillustri & Generoso Domi-
no

no RVDOLPHO JOHANNI L. B. a WRISBERG;
 Desiderabatur tertius, Binis Hisce, Juris Pu-
 blici Scientissimis, Status Ministris felicissime
 sociandus; Electio ea Anno 1717, auspicata
 forte obtingebat SERENISSIMO ET POTENTISSI-
 MO PRINCIPI AVGVSTO WILHELMO Duci
 Brunsvico-Guelpherbytano. Verum, quem
 alium, in tanta licet Virorum Scientissimorum
 copia, legeret, atque Perillustrem Nostrum
 Consiliarium Belli Sanctiorem, non liquebat
 Duci Gloriosissimo, Beatissime nunc Defun-
 ctum cum nosset in tractandis negotiis longe
 difficillimis multo Dexterrimum, in consiliis
 capiendis Circumspectissimum, in conservan-
 dis & Summorum S. R. I. ordinum juribus
 Intrepidum, in pace Religiosa & servanda &
 & promovenda non Religiosum minus, quam
 animo in concordiam Christianam propensis-
 sima Inviatum; Splendidissima invitatione ab
 Aula Darmstadina abstractum, non Sanctiori-
 bus solum Consiliis Suis admovit Consiliari-
 um Consummatissimum, sed & legationi, in
 Comitibus obeundæ, consecravit Ministrum
 longe Excellentissimum,

Quid

Quid hic ageret ILLVSTRISSIMVS STAL-
NIVS? ipsa quidem tot declarata argumen-
tis a Serenissimo Landgravio Hassio - Darmsta-
dino Clementia, ne stationem, quam glo-
riosissime hucusque fuerat tuitus, desereret,
postulare ab animo beneficiorum omnium sem-
per tenacissimo videbatur; Quæ offerebatur
legatio, in difficillimum conjecta tempus, non
unum potuisset detertere: Verum, quod Au-
læ Guelpherbytanæ prima consummatæ Suæ
sapientiæ initia in acceptis ferret, quod Reli-
gioni, quam tenerrime dilexit semper, opem
se ferre posse quam certissime confideret, non
horruit labores, pericula non defugit, sed ad
Aulam Brunsvicensem celerrime delatus, cum
Sacramento dicto Consiliariorum Sanctiorum
Ordini purpurato adlectus fuisset, Ratisbonam
quantocyus contendit, ut periculosa nonnul-
lorum consilia ipse coram everteret.

Anno 1717. die 24. Aprilis in Principale
Collegium admisus, suffragii Brunsvico-
Guelpherbytani quam Sapientissime ferendi
munus in Se suscepit, quocum 12. Maji ejus-
dem anni Suffragium Frisiæ Orientalis, & 22.
Novembris Anno 1720. Badena-Durlacense
copu-

copulavit. Quid vero egerit, in Amplissimo hoc honoris Gradu constitutus, Excellentissimus Consiliarius Sanctior, vel me tacente, non inter moritura eloquentur lingua Tomi illi; quos sub Titulo CANCELLARIÆ STATUS edente FABRO publicis descriptos typis & amamus, & tanquam insigne Politicæ Romano-Germanici Imperii scientiæ monumentum & adjumentum jure merito suspicimus. Etenim A.O.O.H. quamplurima, quæ in iis prostant, ab An. 1717. edita ingenii sublimioris argumenta, quæque religiosum in Imperio R. G. statum, aut Articulum etiam IV. pacis Ryswicensis, propius attingunt, & quam distinctissime illustrent, ab Excellentissimi Nostri Legati ingenio calamoque sunt profecta; Ipse Illustrissimus Comes de METTERNICH, cum elegantissimum illud scriptum, quod ANCHORAM LIBERTATIS verissimo nomine appellare voluit, eruditissimo conscriberet calamo, Sapientissimi Nostri & Publici Juris Consultissimi STAINII opem amicissimam & petiit & impetravit. Quibus rebus Beatissimus Noster Consiliarius Sanctior eam in Splendidissimo Comitiali Con-

E

ventu

ventu non tantum, sed & per totum Imperium, Nominis Excellentissimi famam meruit, ut Ipse una cum Illustrissimo & Generosissimo Domino L. B. de WRIESBERG, Augusti Magnæ Britanniae Regis & Electoris Hannoverani Consiliario Sanctiore & supremi, quod Cellæ est, appellationum judicii Præside & Status Ministro nunc Fulgentissimo Consummatisimoque, Religionis Evangelicæ fulcrum certissimum publice celebraretur, & uterque Inviectus Ferventissimusque Religiosæ Rei Stator & esset & coleretur; imo, cum Serenissimus Dux Guelpherbytanus An. 1721. Dextrimum hucusque Legatum Suum in aulam revocare decrevisset, ipse Augustus Magnæ Britanniae Rex GEORGIUS I. omnem in id adhiberet operam, ut Serenissimo AVGVSTO WILHELMO id saltem persuaderet, ne ante penitus sublata Religiosa gravamina Noster ex Comitibus discedere juberetur.

Verum A.O.O.H. quod Gloriosissimus Noster Libertatis Religiosæ Profanæque Atlas in ipsa Aula Viennensi extensionem Dignitatis Electoralis in Domum Brunsvicensem splendida felicissimaque legatione promovisset, quod

quod ipsa Aulæ Guelpherbytanæ præsens conditio Absolutissimum rerum agendarum posceret Administrum, Splendidissimum Legati officium An. 1721. die 11. Februarii ponendum & Guelpherbytanam in Aulam redeundum fuit Viro, nemini non Exoptatissimo Desideratissimoque.

Vix Guelpherbytum attigerat gravissimis Sanctioris Consilii negotiis occupandus, cum in pares compluribus officiis, VIRI SPLENDIDISSIMI humeros Suprema Rerum Bellicarum moderatio, imo Amplissimum Supremi in Aulico Judicio Præsidis officium Clementissime devolvebatur. Quibus cum non sine subditorum omnium exultatione & indulgentissima Optimi Principis Sui approbatione quam laudatissimam navaret operam, An. 1728. Camerae Principalis, quod vocant, Directorium & conjunctum cum hoc Supremi rei Metallicae Præfecti officium & Archi - Præfecti per Præfecturam Guelpherbytanam dignitas in **GENEROSISSIMUM NOSTRUM SANCTIOREM CONSILIARIVM** ab ipso Duce Serenissimo, propria voluntate ad id permoto, conferebatur.

Clementissima hac Optimi Principis in
 Se voluntate non minus, quam Excellentis-
 sima, & ad summa omnia veræ virtutis lau-
 disque decora enitente, Sua Indole excitatus,
MAXIMVS NOSTER STAINIVS in gravis-
 simorum negotiorum varietate constantissi-
 ma, in variis aulæ ipsius vicissitudinibus, ipsos
 inter adversariorum suorum conatus diversis-
 simos, Eum Se præstitit arcanorum Summi
 Principis Administrum, Eum Se præbuit Col-
 legiorum, quibus præerat, Moderatorem
 Præsidemque, ut in omnibus officiorum com-
 missorum partibus, imo in minimis etiam,
 nec ipse livor quidquam posset desiderare.
 Tanta vero erga Optimum Principem tamque
 constanti fuit caritate & fide; ut, cum aliquo-
 ties a SEREN. ET POTENT. MAGNÆ BRITANNIÆ
REGE & ELECTORE
 ad splendidissimos honores vocaretur; imo
 ante ipsum SERENISSIMI AVGVSTI WILHELMI
 obitum denuo invitaretur; quidquid tum sua-
 derent, orarent, obtestarentur amici, nun-
 quam, Constantissimus in ardentissimo Prin-
 cipis Sui amore, Illustrissimus **STAINIVS**
 induci potuerit, ut conditiones amplissimas,
 ut

ut præsentissimam officiorum gravissimorum
 eamque perpetuam spem vel ea inter numera-
 ret, quæ deliberari a se flagitarent: Adhæsit
 PRINCIPI SVO INDVLGENTISSIMO Status Minister Fi-
 delissimus, & in ipso fatali morbo a latere OPTI-
 MI DOMINI Se avelli non est passus PRÆSES CON-
 STANTISSIMVS, donec supremo eoque longe
 Clementissimo alloquio, quo pridie mortis
 OPTIMVS PATRIÆ SVÆ PATER NOSTRVM
 dignabatur, non lacrymarum tantum torren-
 tem ex ejus oculis elicuit, sed pectus Ipsi et-
 iam & viscera discerpfit. Cum enim Con-
 stantem prius SVI DILECTISSIMI STAINII
 in Se fidem gravi oratione prædicasset, dolo-
 rem deinde Suum, quod Fidelissima tot Ob-
 sequia pro dignitate remunerari nec unquam
 potuisset, neque nunc valeret, ad Optimum
 deinde Numen conversus PRINCEPS co-
 piosam FIDELISSIMO STAINIO totique
 PERILLVSTRI FAMILIÆ Coeli benedictionem
 ardentissimis precibus postulasset, tum de-
 mum, tam Clementissimo in Se amoris feren-
 do impar, nonnihil OPTIMVM DVCEM de-
 ferere & a latere ejus divelli debuit, ut Gra-
 vissimo Tenerrimoque tanti in Se amoris sen-

fui spatium daret , & dolori liberas permit-
teret habenas.

Neque est A.O.O.H. quod tenerrimum
hunc de Maximis ILLVSTRISSIMI STAINII
meritis sensum singulari cuipiam DVCIS CEL-
SISSIMI voluntati attribuamus ; eundem jam
An. 1725. in EXCELLENTISSIMVM VIRVM
testatus est Serenissimus Württembergensium
DVX, EBERHARDVS LVDOVICVS, cum ab-
sentem licet inter Equites Ordinis S. Huberti
quam Clementissime adlegeret, & Dignitate
Præfecti exornaret. Non minorem AVGVSTÆ
DOMVS MAGNÆ BRITANIÆ ET BORVSSIÆ
in BEATISSIMVM VIRVM & laude omni
Majorem concepere voluntatem, eamque lon-
ge Clementissimam, cum eæ, quæ An. 1729.
utrosque inter Reges Potentissimos gliscebant
controversiæ, variis ex capitibus enatæ, Sa-
gacissimo rerum tractandarum Administro,
DEX TERRIMO STAINIO Nostro tan-
quam Ducis Guelpherbytani Commissario
Subdelegato, & Serenissimi Ducis Saxo-
Gothani Consiliario Sanctiori & Subdelega-
to Commissario L. B. ab VFFELN longe Ex-
cellentissimo componendæ deferrentur, Quod
etiam

enim His tantæ rei Arbitris longe Sapientissimis res eæ permissæ essent , non sine insigni Germaniæ totius exultatione An. 1730. mense Aprili Clementissimo cum REGIS VTRIVSQUE Consensu quam felicissime sunt conciliatæ.

Tantis de tot Serenissimis Potentissimisque Domibus, tamque insignibus meritis cum per Germaniam universam Celebratissimus esset Illustrissimus STAINIVS, non mirabimur A.O.O.H. quod piissime An. 1731. Demortuo Serenissimo Duce AVGVSTO WILHELMO , ab ejusdem Successore Serenissimo Duce Brunsvicensi Guelpherbytano LVDOVICO RVDOLPHO, Clementissime a gravissimis Muneribus absolutus, SERENISSIMI ET POTENTISSIMI SVECORVM REGIS & HASSIÆ NOSTRÆ LANDGRAVII LONGE CLEMENTISSIMI Ministerio quantocyus addiceretur. Vt enim fulgentissimos solis radios nemo non percipit, nisi omni oculorum usu privatus: ita Excellentissimi STAINII merita multo Splendissima, non in Hassiam solum sed in ipsam usque

usque Sueciam Lucem Gloriosissimam facile propagarunt.

Annumeratus Purpurato Consiliariorum Sanctiorum Collegio , Consiliis multo Sapientissimis & indefesso salutis publicæ , magis magisque provehendæ , studio non SERENISSIMI tantum PRINCIPIS ac DOMINI **WILHELMI**, REGII FRATRIS in Terris Hassiacis VICARII, Clementissimam meruit voluntatem , sed Ipse **R E X** Sapientissimus in **ILLVSTRISSIMI STAINII** admiranda dexteritate Totus conquievit , ideoque Anno 1734. cum Consummatissimum Ministrum præsentis Europæ , periculoso bello implicite , rationes deposcerent, **R E X AVGVSTISSIMVS** literis , die 20. Febr. ejusdem Anni VIRO EXCELLENTISSIMO redditis, ut Holmiam, Succorum Metropolim quantocyus accederet , Clementissime voluit , imperavit.

Discescit ex Metropoli Castellana die 8. Martii **MINISTER COMMVNIS BONI SITIENTISSIMVS**, salutataque Aula Hassniensi , ad **R E G E M DESIDERATISSIMVM** quanta potuit

tuit celeritate properavit. Cum primum Clementissimo REGIS MAXIMI frueretur alloquio, quam de Ministro Hoc Suo Consummatissimo foveret opinionem, SAPIENTISSIMVS declaravit FRIDERICVS, cum VIRVM, rebus maximis gerendis Natum, Regiminis Sui Principalis PRÆSIDEM EMINENTISSIMVM quam Clementissime renunciaret, simulque publicam Europæ quietem in Herculeos Ejus Humeros imponderet.

Quid a belligerantium nunc Europæ Principum Ministris in congregatis Regni Tricoronati Comitibus susceptum sit laboris, industriæ artiumque politicarum, ut AUGUSTUS SVECORUM REX aliqua saltem ratione bello implicaretur, notius est, atque ut a me describi hic debeat, quid vero egerit Major omni mea laude EXCELLENTISSIMVS PRÆSES Noster, quam feliciter omnes Ministri Maximi partes adimplerit, qua futuri providentia, quam distincta circumstantiarum præsentium atque intricatissimarum evolutione futurum a solidis bonis, umbram a luce distinxerit, quo Sueciæ universæ plausu, qua cum Clementissima Augustissimorum, & vera Europæ

ropæ commoda cupientium , Procerum approbatione actiones Suas omnes & Consilia Sanctissima Splendidissimaque suscepit, quo fine exoptatissimo coronarit, confirmant tot Elogia eaque multo Eminentissima, quibus Vtilissimos MAXIMI DOMINI PRÆSIDIS labores coronarunt.

Notissimum est Philippi Macedonis dictum: nullam arcein adeo esse aditu difficilem, propugnaculis insuperabilem, quam expugnaturum se non confidat, si animal auro onustum eo possit penetrare. Verum A.O.O.H. sapiat sibi victoriosissimus licet hic Macedo, si inexpugnabilem STAINII Constantissimi, imo rebus omnibus caducis Majoris, animum hac arte aggredi molitus fuisset, inglorius profecto victusque ut discederet, se coactum & sensisset & stupuisset. Nullus commodorum priorum sensus, nulla divitiarum cupido, nulla spes, utut amplissima splendidissimaque, Heroem Nostrum STAINIUM, Petra quavis solidissima magis immotum, ab hausto semel integritatis Consummatissimæ amore, a constanti boni communis ejusque perennaturi studio poterat dimove-

movere. Quid quod non semel quam Sincerissime dolere est auditus, quod perversis nonnullorum artibus ea aliquorum mentes pervaserit opinio, atque si Suprema status negotia subdolis callidisque consiliis debeant pertractari; cum quam religiosissime laudatissimeque Ipse Secum constituisset, animum, rerum actarum notitia imbutum, & ex præteritis præsentia futuraque ad exactæ practicæque politices & moralis scientiæ regulas metientem, solius vero publicæ salutis cupientissimum, in rebus agendis & felicissimum esse & expeditissimum.

Et vero, quæ sensit quam Gloriosissime, ea quam constantissime exegit; Suorum commodorum neglector erat, ubi ea cum decreta semel animi integritate collisa vidisset; publica præferenda a Se privatis immutabili Secum decreto constituerat; quid, quod promissorum Suorum Tenacissimus stabili Sibi lege præceperat, nihil unquam, quod alicui pollicitus fuisset, ulla a Se ratione immutandum; Neque hæc ipsa in eos tantum conferebat, paratissimæ omnibus inserviendi, voluntatis argumenta, quos aut bene de Se aut

saltem non male meritos intelligebat, sed pro-
na in omnes indulgentia ipsis etiam inimicis
omnia benevolentiae offerebat pignora, tan-
tum aberat, ut ulla arte eo posset induci, ut
cuiquam ægre etiam faceret, aut alterius iræ
vindictæque minister esse pateretur.

Quod autem Intelligentissimus Status
Minister, qua erat & sapientia & mulro re-
rum usu, probe nosset ipsam rerum publica-
rum & commodorum faciem non raro immu-
tari adeo, ut diversa unius Aulæ sententia re-
liquas etiam cogat actionum suarum aliam
eligere metam, scopumque consiliis suis sta-
tuere, si non plane, per quam saltem diver-
sum; quod insuper sciret, hæc ipsa non ex
theoreticis politicorum scriptis, non ex ab-
stractis hominis cujusvis meditationibus, sed
ex sinceris aliorum politicorum literis, ex in-
stituto cum viventibus Status Ministris litera-
rum commercio solidissime intelligi, qua e-
rat Ipse & elegantissima & ponderosissima epi-
stolas conscribendi arte, omnes Summos Sta-
tus Ministros ita in Sui amorem pellexerat, ut
frequentissimis ex omni Europæ parte missis
literis Nostrum & honorarent, & arcana cum

Eo

Eo status consilia communicarent, & de futuris gravissimas sæpenumero instituerent deliberationes. Vbi vero cum iisdem coram familiarius agendi dabatur occasio, jam ab eorum colloquio nunquam divelli posse videbatur. Sane cum Magnæ Britanniae Ministro & ad Tractatus pacis Ultrajectinae legato, multo Splendidissimo, Domino TOWNSENDIO, quem ob singulare ingenii profundissimi acumen maximi semper fecit, integras sæpenumero noctes gravissima inter de status negotiis colloquia exegisse, est deprehensus.

Possent, fateor A. O. O. H. hæc ipsa, quæ rudi tantum delineata penicillo dedimus, Vitæ vere Activæ negotia longe gravissima non unum in eam deducere sententiam, atque si procul a libris, procul ab iis legendis versandisque abfuisset LITERATISSIMVS DOMINVS PRÆSES. Verum si domesticas Ejus intueamur rationes, modico semper cibo vitam tolerabat potius, quam ut diu protractis copiosisque prandiis coenisque horas prodigeret; Somnus septem horarum spatio semper erat definitus; quidquid gravissimis gestorum officiorum occupationibus temporis supererat, le-

gendis libris totum consecrabat; Et licet felicissima ea esset memoria, ut ante decennium etiam evulutorum voluminum argumenta ex ea depromeret, ea tamen ipsa, quæ attentionem aliquam mereri videbantur, Indefessus Ipse annotabat. Testes inexhaustæ illius & legendi & annotandi diligentia in copiosissima VIRI ILLVSTRISSIMI Bibliotheca prostant aliquot Voluminum papyraceorum fasces, in quos propria VIR LABORIOSISSIMVS manu cum ad eruditionem elegantiores pertinetia, tum gravissima negotiorum sibi commissorum momenta, imo ipsa Aularum consilia cogitataque quam nitidissime contulit, futuros æternum Viri, in omnibus Summi, monumentum longe certissimum. Testes ii omnes, qui, insigni aliqua eruditionis laude conspicui, Gratosissimo VIRI EXCELLENTISSIMI alloquio frui potuerunt, id enim uno omnes ore confirmabunt, ERVDITISSIMVM STAINIVM in nulla eruditionis elegantioris solidiorisque parte fuisse Hospitem, sed ubique Eum, de quacunque demum re ageretur, tanquam in re Sua & Sibi penitus perspecta fuisse Versatissimum.

Testis

Testis ipsa Regia Societas Literaria & Scientiarum *Upsaliensis* quæ cum coram PRÆSENTI diuturniori conversatione & coluisset & suspexisset, exasciata VIRI MAXIMI ET HEROIS VERE LITERARII eruditione capta, præmissis Hamburgum literis, EXCELLENTISSIMUM DOMINUM PRÆSIDEM, ex Suecia in Hassiam redeuntem, Honorarium Societatis Suae Membrum ut esse vellet, obnixè rogavit. Literæ a FAMIGERATISSIMIS hisce Solidæ Eruditionis Statoribus NOSTRO his verbis scriptæ sunt & redditæ. *Immortali ad Tuum VIR GENEROSISIME, in Borealia hæc Regna adventum Musæ nostræ exsultavere gaudio, sperantes TANTI MÆCENATIS exemplo in posterum persuasum iri, mansuetiora nostra Studia a Severioribus Purpuratorum curis, ut indigna, penitus non abhorrere. Nemini scilicet ignotum esse potest, TE VIR GENEROSISSIME, idem, ad quod TVA TE merita inter Reip. Proceres evexere fastigium, inter eruditos, raro exemplo, jam diu tueri, Teque geminum hunc clavum pari dexteritate in orbis admirationem moderari. Patere vero, VIR GENEROSISSIME, ut nascenti hæc Nostra Regia Societas Literaria & Scientiarum Upsaliensis de Tuo lumine jubar fœneretur. Teque in Membrum Honorarium hisce adoptet. Erit hæc grātia, quam*

ubi

*ubi nobis vivere Teque colere per fata amplius non licebit, se-
ri apud nos venerabuntur Nepotes, Vale Vir Generosissime
atque fave.*

Upsaliae Die XXIV.
Decembr. 1734.

*Generosissimi Nominis Tui
Cultoribus Humillimis*

OLAV RUDBECK, OLOF CELSIVS.
GEORG WALLIN, JOHANNES IHRE.

Testes consummatæ & eruditionis & ac-
curatæ rei literariæ cognitionis Numerosissima
illa volumina, quæ in Suecia præsens, cum
Bibliotheca Oxenstierniana & Cedernhielmia-
na publica auctionis lege veniret, magno qui-
dem pretio, at selectu longe majore, in copio-
sissimæ jam Bibliothecæ Suxæ & augmentum &
ornamentum Sibi comparavit. Thesaurum
hunc inter literarium non Pici tantum Miran-
dulani aliorumque primorum rei literariæ re-
stauratorum opera miramur, sed & Illustrissi-
ma eruditionis Suecicæ monumenta, præpri-
mis quæ ipsum unius cujusque scientiæ in Re-
gnis hisce incrementum oculis subiiciunt; ex
ipsa vero Olai Rudbeckii Atlantica non tantum
omnes tres Tomos sed & quartum etiam, ul-
tra quadraginta plagulis constantem & manu
adhuc

adhuc scriptum , Sibi rara felicitate acquisi-
vit.

Infinitus essem A. O. O. H. si omnia & sin-
gula EMINENTISSIMI DOMINI PRÆSIDIS ET HE-
ROIS LITERARII in Remp. Literariam merita,
innumeris in locis sparsa, Vestrum sub aspectum
vellem collocare. Sentiunt, atque utinam
non ultra sentiant, Musæ nostræ Hassiacæ, &
cum primis Marburgenses nostræ , quem
quantumque Mæcenatem, quem communis
boni & statorem & curatorem, ab omni par-
tium studio alienissimum, habuerint, & nunc,
heu dolor! amiserint.

Quid enim A. O. O. H. toti non minus Has-
siæ, quam Academiae nostræ, luctuosius po-
tuit accidere, atque in ipsa communi Omni-
um & propria singulorum de Felicissimo & Au-
spicatissimo EXCELLENTISSIMI DNI PRÆSIDIS ET
STATVS MINISTRI CONSVMMATISSIMI in Me-
tropolim Castellanam reditu lætitia tristissimo
coque nequaquam expectato de adversa vale-
tudine ILLVSTRISSIMI STAINII nuntio
conturbati, quid acerbius atque altero statim
cursores appellente, cum laureatas de victo
G mor-

morbo expectaremus epistolas, easdem atra
cupresso obvolutas intueri?

Redierat in Hassiam & Metropolim Has-
so-Cassellanam die 13. Febr. ea utens valetudi-
nis Viriumque conditione, quam in toto itine-
re & ipsa Suecia expertus fuerat & Ipse prædi-
caverat prosperrimam. Exultabat SERENIS-
SIMVS CELSISSIMVSQVE PRINCEPS, Optimi RE-
GIS in terris Hereditariis VICARIVS, reddi-
tumque SIBI DILECTISSIMVM STATUS MINI-
STRVM quam Clementissime gratulabatur,
SERENISSIMVS PRINCEPS ET HEROS GLORIOSIS-
SIMVS GEORGIVS de redeunte ILLVSTRISSIMO
DN. PRÆSIDE quam Indulgentissime gaude-
bat, CONJUX GENEROSISSIMAM restitutum Sibi
MARITVM ET DOMINVM AMANTISSIMVM,
in cujus amoribus & arctissima societate quam
tutissime conquiescebat, mille gaudii tenerri-
mi argumentis testabatur. PER ILLVSTRES
LIBERI PARENTEM DVLCISSIMVM, pietate pro-
fusa nunc coram colendum, mille cingebant
amplexibus. Hassia universa, Academia no-
stra, imo boni omnes & publicæ felicitatis a-
mantes, de auspiciatissimo VIRI CONSVMMA-
TISSIMI, & publicæ salutis STVDIOSISSIMI, re-
ditu gestiebant.

Verum,

Verum, o fallaces spes mortalium! omiserandam rerum humanarum inconstantiam! justissimus hic solidæ lætitiæ sensus evanuit, spes tantæ tamque Magnificæ, cum minime arbitraremur, decollarunt. Vix enim in septimum diem a Reditu Suo, sane difficillimo, respirasse non nihil visus fuerat, cum eadem ipsa die 20. Febr., qua Anno superiore in Sueciam ab AVGVSTO REGE evocatus fuerat, prima sensit Suæ in cælestem Patriam vocationis indicia. Præternaturalis vehementiorque valetudinis status, cum insigni virium defectu copulatus, VIRVM adoriebatur SPLENDIDISSIMUM, at simul etiam adeo officii Sui Studiosum, ut prima adhuc die a consueta Excellentissimi muneris & agendi ratione non abiret. At abiere ita vires omnes, ut frustra omnia artis salutaris remedia a Viris longe experientissimis adhiberentur. Respirare quidem non nihil VIR ILLSTRISSIMVS Videbatur die 25. Februarii, & ea, quæ moram non ferebant, Status negotia expedire, non sine circumstantium lætitia, Maximo incipiebat Animo, cumque Animæ Suæ Salutisque Æternæ rationem semper habuisset maximam, ipsam etiam nunc

rite præparare non intermittebat quidem, ita tamen, ut Coelestes has inter curas ea, quæ impositi *SIBI A DEO* muneris obligatio flagitabat, consueta religione nequaquam negligeret.

In ipso jam vitæ limine constitutus benemeritorum commoda, subscripta manu Sua, non confirmabat tantum, sed & literas, sequenti die cursori ordinario committendas, consueto Intellectus Sui acutissimi Vigore ipse concipiebat, expediendasque dein aliis demandabat. Itaque, quod in Vespasiano suo celebrat *SVETONIVS*, *Imperatorem Stantem mori oportere, ILLUSTRISSIMVS noster STATUS ADMINISTR & PRÆSES* longe *EXCELLENTISSIMVS*, cum omnes Muneris Eminentissimi partes, dum corpus vigebat, quam plenissime absolvisset, Mentis Capacissimæ quam perfectissime compos, ipsos inter labores, qui centrum illud erant, in quo Spiritus *Ipsius* nunquam defatigatus conquieverat, inter Suorum ploratus & suspiria, ardentissimas inter preces, *GENEROSAM CHRISTIANAM-QUE ANIMAM* Deo Creatori Suo die 27. Febr. Hora IX. Vespertina quam piissime reddidit, Immortali laborum Suorum, nunquam non lauda-

laudatissime exactorum, mercede a Deo Justissimo iudice præmiandus.

Vixit, ita, *PRÆSES* longe *CONSUMMA-
TISSIMVS* annos tantum tres & quinquaginta,
menses septem, dies duodecim paucaque ho-
ras, at eam omnibus approbavit Vitam, Na-
talibus, Conjugio, Meritis, Rebus quam
gloriosissime gestis, Illustrissimam, ut Nesto-
ris annos vivere dignissimus merito censea-
tur. Vixit, ut Gravissimum Sui Desiderium
R E G I A V G V S T O,
ET PRINCIPIBVS SERENISSIMIS, piissi-
mam tantorum Meritorum memoriam toti
Hasfiæ, Bonisque omnibus reliquerit. Vixit,
ut Compluribus Serenissimis Augustissimisque
Principibus Gravissimisque Eorum Status Ad-
ministris non levem communis jacturæ iisque
acerbissimæ sensum inflixerit. Vixit, ut A-
cademia Nostra, suo rursus orbata Curatore,
quem imis in visceribus accepit luctum, nun-
quam ex animo suo sit depositura. Vixit
VIR MAXIMVS, DEO DILECTISSIMVS,
Exasciatis Status Ministris Conjunctissimus,
**Bonis omnibus æterna memoria cultuque
Prosequendus.**

Illatae sunt Die Octava Martii, qua Anno superiore Castellis discedens in Sueciam abibat, Pretiosi Corporis exuviae tumulo, inter Frequentissimam Prosequentium turbam, quae, quam Hassia passa est cladem, hoc ipso publici luctus argumento praesens abunde est testata; ut Nobis adeo A. O. O. H. Si nostra tantum spectaremus, aeterni moeroris copiosissima superesset materia.

Verum A. O. O. H. Quid tristissima jacturae, nullis unquam lacrymis satis deploranda, memoria eum adaugebimus luctum, quem nulla publici etiam gravissimique moeroris argumenta pro dignitate unquam testabuntur. Gloriosissimis potius Beatissime Defuncti VIRI ILLVSTRISSIMI Manibus ea, quibus nunc quam felicissime perfruitur, gaudia nunquam interrumpenda sincerissimo commodorumque nostrorum immemore animo quam piissime gratulemur. Demissa exultantique mente omnes plaudamus ILLVSTRISSIMO STAINIO multiplices illas Majorum Generosissimorum ceras; verum gratulemur easdem ab indefessa MAXIMI HEROIS industria, ab Animo nullis difficultatibus Cessuro, a Consummatissima rerum

rerum intricatissimarum quam facillime explicandarum Sapiencia, Ceris Innumeris iisque multo Illustrissimis auctas amplificatasque. Exultemus, eo Verissimæ sincerissimæque gloriæ in fastigio collocatum esse VIRVM longe EXCELLENTISSIMVM, quod quamplurimi ne oculis quidem ullo unquam tempore sunt consecuti.

Sane, MAXIME Themidos Musarumque PRÆSES! Te venerabunda voce supremum hic alloqui liceat, toto ego exulto pectore ob imensa illa laudum diversissimarum genera, quæ in TE VNVM Providentissima Numinis Benignissimi Bonitas, quæ TVA, nullo unquam labore fatiganda, industria, quæ in TE optime Meritum Sapientissima tot Augustorum Serenissimorumque Principum Voluntas quam largissime congescit. In Fulgentissimo Serenissimoque educatus contubernio, ea statim Tibi adscivisti decora splendidissima, quæ vera genuinaque luce in Aulis Splendidissimis quam limpidissime effulgent; Scientiæ Solidissimæ amorem imo possessionem ab ipsa terrima ætate ita occupasti, ut in vastissimo Eruditionis diversissimæ circulo VNVS omnia posses,

posses, VNVS omnia efficeres. Cum Serenissimorum Principum mores moderareris, Verissimum Te Mentorem, imo hoc ipso multo etiam magis Commendandum, suspeximus; Quoties Sapientissima Summorum Principum Voluntas Amplissimis Te admovit Legationibus, eam omnes obstupere Fidem, Integritatem, Industriam, rerum agendarum Dexteritatem, futuri Providentiam, eum profanæ calliditatis, versutæ dissimulationis, artiumque illaudatarum Horrorem, eam scientiarum sublimiorum, jurium, eventuum Perspicaciam, ut his ipsis dotibus ea, quæ agenda suscepas, nunquam non perficeres, Omnium, quibuscum frequentior Tibi fuerat usus, amorem & existimationem multo sublimissimam, una cum rei feliciter peractæ gloria, Tibi vendicares. Ubi commissa Tibi in Aulis Potentissimis negotia, numero innumera, mole gravissima, dubiis intricatisque circumstantiarum quasi nodis involuta, Consiliarius, Præses & Status Minister Consummatissimus gerebas, explicabas & conficiebas: Incredibilem illam in deliberando Vim & Perspicaciam, summam in expediendo Promptitudinem, Ani-

Animum, pluribus simul dispiciendis determi-
nandisque natum, universi venerabantur. Id
vero ipse etiam livor deprædicabat, quod,
cum pseudo-politicorum & Machiavelli asse-
clarum artes, dolos & technas quam distin-
ctissime pernosces, ea fuerit Animi, ad soli-
das laudes ficti formatique, & circumspectio
& constantissimum propositum, ut nullam
eorum unquam vel minima in re Ipse adhi-
bueris, sed quam sapientissime considerato
totius negotii momento eos Tibi semper
proposueris fines, quos ipsa virtus, si in ter-
ris his ageret, ipsa veri boni publici priva-
tique cura, imo ipsa sapientia sibi elegis-
set.

Fuisti, VIR SUMME, in omnibus Vitæ
Tuæ consummatissimæ partibus MAXIMVS.
Maximus Musarum Cultor, Maximus ea-
rum Mæcenas, Maximus in toga, Maximus
in purpura, Maximus in otio, Maximus in
negotiis, &, cum Magnitudinem Tuam or-
bis hic ultra non caperet, eo nunc translatus
est MAXIMVS ille TVVS SPIRITVS, ubi
maximorum meritorum capeisset præmia nul-

lo ore describenda. Fruere his o MENS
BEATISSIMA, & caducæ hujus evanidæ-
que gloriæ nauseabunda, in Maximo Nu-
mine Tota quam felicissime conquiesce. Non
præsens tantum Ætas, sed Sera Posteritas,
ut mille titulis devincta, si Mausolæa erigat,
si colossos exstruat, si monumenta excidat, si
pyramides ædificet, si statuas ponat, nihil ager
Maximis Tuis meritis responsum, nihil
tamæ Tibi debitæ par aut suffecturum.

D I X I.

PRO-

PROGRAMMA
ACADEMICVM

ET
EPICEDIA
ALIQVOT.

ACADEMICUM
PROGRAMMA
ET
EPICEDIA
VIGINTI.

SERENISSIMI PRINCIPIS
AC DOMINI,

DN. FRIDERICI,
HASSIÆ LANDGRAVII,
PRINCIPIS HERSFELDIAE, COMITIS
CATTIMELIBOCI, DECIAE, ZIEGEN.
HAINÆ, NIDDAE & SCHAYMBURGI,

RELIQ.

ACADEMIAE MARBURGENSIS

RECTORIS
MAGNIFICENTISSIMI,

AVCTORITATE

PRO-RECTOR

JVST. GERHARD. DVISING,
MED. DOCT. & PROF. P. O.

L. B. S.

Qvibus nasci contigit mortalibus, eorum commu-
nis lex est denasci: Nam & illos, quos supra com-
munem hominum sortem Summus rerum Arbi-
ter extollit, a communi hac lege immunes esse non finit.

*Aqua lege necessitas
Sortitur insignes & imos
Omne capax movet urna nomen.*

H 3

Nibi-

Nihilominus dolendum vehementer, cum publicæ salutis columnina concidere & fato suo succumbere deprehenduntur; cum illi, quos generis splendor, doctrina singularis, spectata virtus, eximia sapientia, subacta prudentia in celso honoris apice constituit, atque Reipublicæ tractandis habenis admovit, quique sapientissime quicquid bonum & utile Reipublicæ, omni studio provident, omni cura promonent, quicquid periculosum & noxium, salubriter averunt, præmature nimis rebus humanis eximi cernimus. Nihil equidem jacturæ illi patiuntur, qui rebus præclare gestis illibatam Nominis sui gloriam, ac partum virtute decus immortale ad posteros transmittunt, ipsi ad beatam cum Deo communionem translati, imo feliciores deprædicandi, qui post approbatum Deo integrum animum, Principi fidem, obsequium, dexteritatem, æqualibus officiosum animum, inferioribus gratiam, bonis bene de ipsis merendi studium, præmaturius ad beatas sedes emigraverint & in tutum tranquillitatis pervenerint portum, quem sapiens quisque prospicit, pius quisque appetit, & in quem, DEO vocante, omnibus remis velisque fertur. Nihilominus tamen fieri nequit, quin Virorum de Republica egregie meritorum, ex quorum prudentissimis Consiliis atque præclaris factis in Principem gloria, in Rempublicam salus, in cives decus, tranquillitas & commoda, in omnes saluberrimi fructus redundant, mœstissimo obitu non damnum aliquod faciat Respublica & grave accipiat vulnus. Quod enim in domo fulcra, illud in Republica præstant Viri Summates, qui literarum, sapientiæ, prudentiæ, virtutisque præfidiis instructi salutarem atque felicem in ea recte regenda navant operam. Maximopere lugendam illam sortem *HASSIA*, alma nostra Mater, a paucis retro annis experta fuit Viris non-

nonnullis, Primariis in Republica muneribus cum summa laude defunctis atque maximis meritis conspicuis, per mortem sibi ereptis. Quod ex præcedentium obitu nondum coierat plane, recrudit vulnus majori hiatu & dolore ex præcoci atque præmatura, cheu! morte VIRI ILLVSTRISSIMI AC EXCELLENTISSIMI DOMINI JOHANNIS FRIDERICI LIBERI BARONIS de STAIN, AVGVSTISSIMO ATQVE POTENTISSIMO FRIDERICO, SVECORVM, GOTHORVM, VANDALORVM REGI, HASSIÆ LANDGRAVIO, &c. &c. Domino Nostro longe Clementissimo, a Ministerio Status intimo, Supremi Regiminis sacri atque civilis Cassellani Præsidis Splendidissimi, Serenissimi Ducis Württembergici Archisatrapæ & Ordinis S. Huberti Equitis, Dynastæ in Mülhausen ad Anysum. cetera. Qui subito rebus humanis exemptus in omnium animis dolorem acrem excitavit & triste sui desiderium reliquit. Dolet AVGV-

STISSIMVS REX Sibi ereptum Fidelem ac Consummatum Status Ministrum. Dolet SERENISSIMVS

PRINCEPS WILHELMVS Sibi ereptum a Consiliis sanctioribus VIRVM, cujus pro summa sua Perspicacia sapientissimis Consiliis multum semper tribuit. Luget HASSIA Illustrissimum Regiminis summi Præsidem, a cujus pietate, sapientia, prudentia, justitiæ amore, solertissima negotiorum cura, indefesso labore non potuit non sperare porro saluberrimos fructus. Luget ACADEMIA Curatorem Gravissimum, in literis supra fidem excultum Mæcenatem, Literatorum Patronum certissimum, Lugent Boni

Boni omnes ereptum sibi in Tanto Viro Præsidium, Solatium ac Perfugium. Sed sic fuit in arbitrio Summi imperatoris, cujus Supremæ voluntati parere necesse, reluctari frustra, nefas insuper, Maxima Viri Summi merita atque varia negotia gravissima, incredibili ingenii perspicacia, fide pari ac felici exitu apud varios Germaniæ summos Principes, in Comitibus Imperii & in ipsa Augustissimi Cæsaris Aula peracta, non capit hæc pagella. Concelebrabit illa Clarissimus Academiae nostræ Orator. Summa tantum capita verbo hic nobis attingere licet. Lucem hujus vitæ primo aspexit VIR ILLVSTRISSIMVS Campenæ, Transylalanæ d. 15. Julii Ann. 1681. PATRE *Viro Illustri, Excellentissimo atque Strenuissimo Domino* LIBERO BARONE DE STAIN, Belgii Fœderati copiarum Duce, MATRE *Illustrissima N. COMITE* ab HOHENFELD. Sylvæ - Ducis primo, dein Gandavi cum SERENISSIMO PRINCIPE JUVENTVTIS NASSOVIO- VSINGENSI informatus fuit in literis & Religione. Annos XI. natus *SERENISSIMI PRINCIPIS AC DUCIS GVELPHERBYTANI ANTONII VLRICI* Famulatio Nobili adscriptus fuit, atque in Comitatu Viri Illustris, Liberi Baronis de STEINBERG, Serenissimi Principis ANTONII VLRICI Ducis Guelpherbytani Consilarii Status Intimi ac Supremi Aulae Magistri ad negotium Pacificationis, quod tunc Hagæ Comitum tractabatur, missi, Hagam - Comitum adiit. Ann. 1698. ad Academiam Tubingensem se contulit, ibique Viros Celeberrimos, Harprechtum, Foertschium, Cammanum, Hochstatterum aliosque summa cum diligentia audivit docentes. Abhinc A. 1700. Lugduni Batavorum Cl. Vitriarii & Zumbachii prælectionibus interfuit. Fine studiis Academicis im-

posito

posito Ann. 1702. Exercitum, Landavium obsidione cingentem, lustravit. Porro in Serenissima Badena - Durlacensi Aula primum Cubiculi Principalis Nobilis Præfectus & SERENISSIMI PRINCIPIS BADENO - DURLACENSIS CHRISTOPHORI Ephorus constitutus fuit, Eandem, formandorum rite Principum Juventutis animorum peritissimus, dignitatem in Aula Wirtembergica apud SERENISSIMUM PRINCIPEM JUVENTUTIS HÆREDITARIUM magna cum laude gesfit. Qua occasione Castra Cæsareani Exercitus bis lustravit. In Helvetiam & Genevam profectus cum Viris Celeberrimis, inprimis Croufaz & Turretino conversatus, deinceps cum altero in Religionis causa litterarum commercium habuit. Ann. 1710. cum **GENE-ROSISSIMA DOMINA, DOMINA, CHRISTINA SOPHIA**, VIRI ILLUSTRIS & GENEROSISSIMI DOMINI **MAXIMILIANI**, LIBERI BARONIS S. R. IMPERII de **MENTZINGEN**, Serenissimi Ducis Wirtembergici Consilarii Intimi ac Ministri Status Primarii **FILIA** Lectissima, Vidua nunc Mœstissima, Matrona omnium, sexum muliebrem ac Generosum Stemma decentissimarum, Virtutum laude condecoratissima, matrimonium solenniter celebravit, ex quo beate Defunctus **ILLVSTRISSIMVS PRÆSES** octo Liberos suscepit, superstitibus ex Generosa hac Prosapia duobus Filiis & una Filia Paternarum virtutum ex asse Hæredibus. Verum singulares plane pie Defuncti dotes ubique splendorem proferbant; hinc **SERENISSIMVS PRINCEPS** **HASSIACODARMSTADINVS** ipsum Ann. 1710. primo Consiliarium Regiminis atque Toparcham. Ann. 1716. dein rei militaris Consiliarium Intimum quoque constituit; curæ ipsius com-

I

misso

misso etiam **SERENISSIMO PRINCIPE FRANCISCO**,
 quem per florentissima Galliae & Hispaniae Regna circumdu-
 xit. Certabant vero Summi Principes, ut pie Defunctum
 Praesidem in Suum Status Ministerium adsciscerent, atque
 sic factum, ut **SERENISSIMVS PRINCEPS**
AVGVSTVS WILHELMVS, DVX
GVELPHERBYTANVS Ann. 1717. ipsi consentienti Con-
 siliarii Intimi & Legati ad Comitiae Imperii splendidum mu-
 nus imposuerit, cui Illustri Functioni ad annum usque 1721.
 ita praefuit, ut non tantum res Principis Sui, sed & causam
 communem Religionis, gravaminibus eo tempore pluribus
 a Statibus Imperii in causa Religionis motis, in Comitibus
 Imperii, & in Aula Imperatoris, ad quam quoque missus
 fuerat, tanta fide, prudentia ac constantia animi ageret,
 ut **SERENISSIMVS atque POTENTISSIMVS BRI-**
TANNIAE REX GEORGIVS I. apud Domi-
 num ejus intercederet, ne, nisi Religionis causis plane com-
 positis, domum revocaretur. Sed praesentiam ipsius neces-
 sariam in Aula judicabat **PRINCEPS**. Revocatus ita-
 que in Aulam a Consiliis sanctioribus negotia status iterum
 tractavit, res insimul militares direxit atque Judicio Au-
 lico praesedit. In humeros ipsius propter summam Ejus in
 rebus agendis solertiam & dexteritatem Praesidis Camerae re-
 dituum, quocum summa rei metallicae Praefectura & Topar-
 chia Guelpherbytana connexa erat, splendidum munus de-
 inceptus quoque collatum fuit. Vix plures tot splendidis mu-
 neribus pares fuissent, quibus tamen unus Noster beate De-
 functus **PRÆSES** summa cum laude, summa cum appro-
 batione **PRINCIPIS** Sui usque ad Ejus mortem praefuit.
 Anno 1725. **SERENISSIMVS DVX WVRTEMBER-**
GICVS

GICVS Ipsum, collato Ei Illustri S. Huberti Ordine, exornavit, atque Toparchæ stationem ipsi obtulit. Sed jam dudum oculos & animum *AVGVSTISSIMI NOSTRI REGIS* Ille in se converterat. Ab eo itaque A. 1731. Sanctioris Ministerii Consiliarius primum & deinceps A. 1734. quoque Supremi Regiminis Castellani Præses, cum in Suecia apud Regem ageret, clementissime designatus fuit. Quibus negotiis gravissimis inter Summos Principes componendis *BEATE DEFVNCTVS* feliciter adhibitus fuerit; Quàm vastam in omni genere doctrinam; inprimis Regiminis Status profundam scientiam animo suo, rerum magnarum capacissimo, complexus fuerit, quale literarum commercium cum Primariis Summorum Principum Status Ministris ipsi intercefferit, hic locus non capit. In *HASSIA* Nostra Summis Muneribus maxima cum laude atque immortalis Nominis gloria usque ad obitum defunctus maximum Sui desiderium apud *AVGVSTISSIMUM REGEM*, apud *SERENISSIMUM PRINCIPEM WILHELMUM*, apud omnes Bonos reliquit. Si *Principibus placuisse Viris non ultima laus est*, in qualilaude *BEATVS DN. PRÆSES* à tot summis Principibus expetitus & ad Ministerium Status accersitus vixerit, vident omnes. Anno præterito à *REGE* Holmiam ad gravissima negotia curanda evocatus fuit; in Sueciam delatus tanta apud *REGEM* gratia valuit, ut Summi Regiminis Castellani Præsidentem Eum clementissime constituerit. Sed quod olim dictum fuisse meminimus, huc transferre liceat. *Hunc tantum Terris Hassiacis Præsidentem ostendere fata. Nec ultra esse siverunt.* Ex Suecia enim redux brevi post in lethalem incidit

morbum die XX. Febr. hujus anni, ex quo d. XXVII. ejus-
 dem mensis ultimum diem obiens anno ætatis suæ LIV. ani-
 mam suam Deo Creatori atque Domino Nostro Jesu Chri-
 sto Redemptori suo reddidit, **STATVS MINISTER** incom-
 parabilis, in Aulis Summorum Principum Celebratissimus
 pariter atque Meritissimus, cujus memoria ad omnem po-
 steritatem ibit. Memorabile illud, quod eadem die, qua
 ante annum iter in Sueciam aggressus fuerat, Corpus Ipsi-
 us, Perfuncti omnibus itineribus & laboribus, Castellis ad
 quietem & resurrectionem beatam terræ concreditum fuerit.
VIRO SUMMO iusta perfolvet Academia per Oratorem
 suum Facundissimum, *VIRVM PRÆNOBILISSIMVM*
& CLARISSIMVM DOMINVM JOHAN.
ADOLPHVM HARTMANNVM, *Hist.*
& Eloq. Prof. Celeb. Collegam Nostrum conjunctissimum,
 proxima die Jovis, quæ erit d. XXXI. Martii, ad quam O-
 rationem Parentalem audiendam atque **TANTI PRÆSI-**
DIS memoriam recolendam, quod Ejus Splendori, Mu-
 neribus, Virtuti, Meritis debemus, ut **EXCEL-**
LENTISSIMI ACADEMIÆ PRO-
CERES, **PER-ILLVSTRES**, **GENEROSISSIMI**,
NOBILISSIMI *ATQVE* **ORNATISSIMI ACADEMIÆ**
CIVES frequentes confluere velint, ea, qua par est, ob-
 servantia atque humanitate rogamus. Nos interim in
TANTI VIRI mortalitate nostram quoque quotidie medi-
 temur mortalitatem, atque mori discamus, antequam mo-
 riendum est, ne mors incautos nos opprimat, sed paratos
 ad iter & succinctos, quocunque etiam die & loco, deprehen-
 pat. Valete. P. P. Marburgi Cattorum, sub sigillo Academiæ
 majore die XXVII. Martii, A. O. R. MDCCXXXV.

FAMÆ

FAMÆ AC ÆTERNITATI

VIRI

DE PATRIA & ORBE ERVDITO OPTIME
MERITI, PERILLVSTRIS ATQVE
EXCELLENTISSIMI

DOMINI,

DN. JO. FRIDERICI
VON STAIN,

S. R. I. LIB. BARONIS & EQV.
ORDINIS SANCTI HVBERTI;

AVGVSTISSIMO REGI SVECIÆ, & LAND-
GRAVIO HASSIÆ A CONSILIIS
INTIMIS;

VT &
REGIMINIS HASSO-CASSELIENSIS PRÆSI-
DIS SPLENDIDISSIMI DESIDERATISSI-
MIQVE,

CVM CASSELLIS die ^{XVI} Februarii Ann. MDCCXXXV,
^{XXVII.}

PLACIDA MORTE FATIS CEDERET,

MONVMENTVM HOC ERECTVM IVIT

GVSTAVVS LITHOU

OSTRO-BOTNIA-SVECVS, SIGNIFER,

Hic recubat nostri prælustris Adorea secli,
 Cujus in innumeros Cera recurrit Avos.
 STAINIVS ille Decus S V E V Æ
 indelebile gentis:

Ille tui fidus nobile, C A T T E, soli.
 Cui focias junxere manus Themis alma Fides-
 que,

Et non fucatae Relligionis amor.
 Extulit hic augusta suum Prudentia limen,
 Et campum ingenio fata dedere parem:
 Hic posuit Doctrina suas & Gloria laurus:
 Hoc Philadelphea est Bibliotheca loco:
 Et puer, & juvenis Musis impalluit, & vir,
 Nec lassare Senem tot valere Deæ.

*Prendimus hic pulchro conspersum pulvere
 belli*

Thesea, & adversas, Marte stupente, notas.
 Prendimus hic Cerebrum formantis Nestoris
 Aulas

Grande, & Ulyssæam, sed sine labe, Togam,

Hoc

Hoc impune premi nequit bona causa Ly-
curgo,

Horruit & tricis se plicuisse nefas.

Hic Mansura nitens fixit tentoria Candor:

Hic Speculum veri cernere amoris erat.

Magnanimus, constans, in se teres atque ro-
tundus,

Æmula Socraticæ gaudia mentis alens,

Invidiæ fregit rostrum, doluitque furori:

Cum posset, vindex noluit esse sui.

Cur moreris, VIR MAGNE, Tuosque in-
cidis honores,

Subtrahis ac Orbi, commoda tanta, Pha-
ron?

Heu quantum GOTHICIS, STAINI,
plorabere DELPHIS!

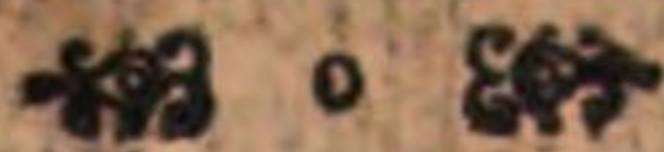
HASSIACIS quantum, publicus ille ro-
gus!

Ipsa SVVM longè suspirat PVRPVRA
ACHATEM,

Et mulcet cineres Regia gutta pios.

Invida Tenobis rapuerunt sidera. Quantum est,

Et Coelo & Mundo testibus, esse BONVM!

Unters

Unterthäniges Klage-Schreiben

An
Ihro Hochwohlgebohrne Excellence
Die Gnädige Frau

BARONESSE von Stain

Als höchstgedacht dieselbe

Den unvermutheten und höchst-schmerzlichen Hintritt

Sr. Excellence des Rhenland Reichs.

Grey-Hoch-Wohlgebohrnen Herrn /

M S R R R

Johann Friederich

BARON von Stain /

Sr Königl. Maj. in Schweden und Hoch-Fürstli-
chen Durchl. zu Hessen-Cassel Hochbetrauten Geheimbten
Raths und Regierungs-Präsidenten /

Wie auch

Sr. Hoch-Fürstl. Durchl. zu Württemberg Hochbestalten Ober-
Voigts und Ritters des St. Hubert-Ordens /

Erb- und Gerichts Herrn / des unmittelbar Freyen Guts
Mühlhausen an der Eng / c. c.

Mit denen Allerempfindlichsten Thränen am 27. Tag Febr. 1735. zu
Cassel beweinen mußte:

Zu Bezeugung seines unterthänigsten und wahren Mitleids unter viel tausend Thränen
aufgesetzt

von

M. Friederich Philipp Schlosser /
Evangel. Lutherischen Prediger daselbst.

Doch Wohlgebohrne Frau!

verschmähst Dein Angesicht
Vielleicht/ bey solchem Gram/ ein Blatt/ das Trost verspricht /

So nimm doch dieses an / daß sich so weit nicht waget/
Von eitler Tröstung schweigt / und nur Dein Leid beklaget.

Der Feder/ die hier schreibt / ist ihre Krafft bekannt.
Sie selber wanckelt und irrt / in noch bestürzter Hand /
Da bald ein tieffes ach / sie mir verrückt und hemmet /
Und bald der Thränen- Fall die frische Schrift verschwemmet.

Der Himmel siehet es / der mich und alles prüfft/
Daß hier kein blosser Schein nur leichten Schmerks vertiefft.

R

Das

Daß nicht die Höflichkeit / mein Herz und Seele /
Klage /

Und ich von Leyd und Gram vielmehr empfind als sage.

Ich schickte Behnuths voll / mein / zwar entferntes ach!
(Der Himmel hats gesehen) dein Sarge damahls nach.

Diß konnte wenigstens kein widrig Schicksal wehren /
Und noch beneß ich oft / das Grab mit treuen Zähren.

So rührt mich ein Verlust / der Kirche / Vaterland /
Hoff / Rath / und Regiment / gering und hohen
Stand /

Und Dich vor allen trifft. Ein allgemeines Sehnen /
Vereheilt in solche Meng ein ganzes Meer voll Thrä-
nen.

Zürwahr / der Welt entweicht ein würcklich grosser
Mann /

Ein Geist / von dessen Art / sie wenig zeigen kan.
Von dessen Höhe diß / was schlechte Seelen lieben /
Und was die Thorheit denckt / zu tieff entfernt geblieben.

Ein Held / der Müß und Last nur Sein Vergnügen
hieß /

Dem das Gemeine wohl kaum Nacht und Ruhe ließ /
Der nicht unsonst gelebt / der stets mit Vorsicht wachte /
Und jeden Tag sein Thun dem künfftigen nöthig machte /

Die Weißheit lehrt es Ihn. Er hielt sie nicht zu
schlecht /

Noch seines Adels Glantz durch Fleiß und Kunst
geschwächt.

Er

Er schätzte Wissenschaft für eine Zier der Ahnen/
Und band den Lorbeer - Kranz an seine Ritter - Fahnen.
So schwingt ein grosser Geist sich in der Welt empor.
GOTT / König / und Verdienst zog Ihn viel
andern vor.

Er stieg : Doch nicht für Sich. Es gaben Seine
Würden/
Den Ländern Wohl und Heyl / Ihm selbst nur Last
und Bürden.

Die Tugend stand Ihm bey / und diese Redlichkeit /
Die schnöden Vorthail mehr / als Gift und Molche/
scheut.

Kein Eigen - Nutz / der sich so schwehr von Klugheit schei-
det /

Und dessen Gräßlichkeit den schönsten Anstrich leidet.

Der Recht und Wahrheit beuge / der Bund und Ende bricht /
Und keinen Raub versäumt / der nur mit Kunst geschicht.

Kein solcher Eigen - Nutz war in so vielen Sorgen /
Für fremdes Wohlergehn / verwickelt und verborgen.

Diß Hertz war viel zu groß : Die Tugend Ihm zu Lieb.

Kein Preiß / kein Nachruhm selbst / war Seiner That-
ten Trieb.

Diß hieß Sein höchster Zweck : Geist / Leben / Zeit und
Gaben /

Des Schöpfers Gut und Lehn / nicht ohne Frucht zu
haben.

Nicht Undankbar zu seyn. Sein König fand Ihn
treu.

Die Hohen / ihren Freund / der ohne Heuchelen

So dachte/ wie Er sprach: Die Niedern / tausend Gna-
den;

Die Zwietracht / ihren Feind: Die Falschheit / eige-
nen Schaden:

Die Bosheit / ihr Gericht: Die Tugend / Lohn
und Ruhm:

Und Du ein treues Herz: ô Cassels Lutherthum!
Verlust / der uns zuviel / zuvielen ihn entriß!

Diß alles hatten wir. Diß werden wir vermissen.

Erlaube / Gnädigste! wir messen Deine Quaal
Nach unsrer Traurigkeit. Dir stirbet ein Gemahl
Und uns ein Vater ab. Du kanst untröstlich schei-
nen.

Fühlst Du doch diß allein / warum wir viele weinen.
Dein Schmerz ist höchstgerecht. Doch / ein erhabner
Sinn

Wirfst niemahls allen Muth in Sack und Asche hin.
Und solchen Sinn hast Du! Um diesen recht zu Loben/
Stellt ihn des Höchsten Hand nicht auff gemeine Pro-
ben.

Die Großmuth / so Dich Ziert / ist nicht ein leerer
Schein /

Verstellung oder Zwang. Der Himmel mengt sich drein.
Dir / durch ein höher Licht und seines Geistes Waffnen/
Im Kummer Freudigkeit / im Kampfe / Sieg zuschaf-
fen.

Des Todes düstres Bild / das alle Menschen schrockt/
Gefällt den Christen wohl. Und den die Grufft bedeckt
Wird

Wird unser Auge zwar bedauerns Würdig schätzen /
 Jedoch des Glaubens Spruch zur Zahl der Engel setzen.
 So giebt Dein Christenthum der Großmuth ächte Krafft/
 Und raubt die Helffte schon von Deiner Leidenschaft.
 Indem es Dich gelehrt / in Deinem Schmerz und
 Trauren /

Dich / höchstens nur / und uns / nicht den Gemahl
 bedauern

Auch gegen diesen Kampf ist Deine Brust geschützt.
 Ein eigener Verlust / der solchem Freunde nützt /
 Diß ist der Großmuth Werck / der Gipfel ihrer Triebe/
 Ja selbst ein Meisterstück und Opfer grosser Liebe.

Du kennst der Vorsicht Rath / Du kennst das höchste
 Gut /

In dem kein harter Sinn noch Schaden Freude ruht.

Du kennst die weise Hand / die oft aus Liebe schläget/
 Und durch das Creuz auff uns geheime Wohlthat leget.

Vergib / ich sage Dir / was Du schon selber weißt.

Den Trost / den ich vermag / gibt Dir Dein grosser
 Geist.

Und sollte die Natur annoch dawider streiten /

So wird ihn jene Krafft von oben her begleiten.

Mein Schmerz / den Deine Quaal unendlich überwiegt/
 Wird selber nicht so leicht gemindert und besiegt.

Die Treu und Danckbarkeit macht meine Thränen
 herbe /

Biß ich / für Gnad und Huld / Ihm noch verpflichtet/
 sterbe.

Der

Der Ruhm der Helden crönt / und in Geschichten lebt /
Und bey der Nach- Welt sich noch immer höher hebt /
Wird unserm Seeligsten den Nachstand vieler Pflichten /
Die ich und Tausend mehr / Ihm schuldig sind / entrich-
ten.

Ich sehe schon voraus / wie Zeit und Staats- Kunst eilt /
Und dieses Helden- Bild der späten Welt ertheilt /
Und es zum Muster setzt / für die so sich erkühnen /
Gemeinem Wohlergehn und Königen zu dienen /

O Edles Söhnen Paar! GOTT laß des Vatters
Geist

Gedoppelt auff Euch ruhn. Was Ihn unschätzbar
preist /

Der Fräulein Schwester Trost / und wahres Urbild
bleiben;

Die Behimuth läßt mich kaum noch diese Zeilen schreiben:
Der Himmel höre diß / und stärke Deinen Sinn /
Hochwohlgebohrne Frau! und lasse fernerhin
Dich / und Dein Hohes- Hauß / zum Muster
auff der Erden

So von dem höchsten Glück / als höchster Tugend
werden!

Hartmann, Johann Adolph,

Panegyricus viro illustrissimo ... Domino Ioan Friderico Lib. Baroni de
Stain ... praematura, sed Christiana, morte defuncto

Marburgum Cattorum 1735

4 Diss. 264#Beibd.4

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10646355-6

VD18 15055485-001